

**Diskurssit ja asenteet Satakunnan Kansan
uutisen kommentoissa Tuure Boeliuksen
valinnasta vuoden homoksi**

SKIS407 Sosiolingvistiikan kysymyksiä

Saara Knuutila

1 Tuure Boelius – Vuoden homo 2017

Pohjoismaiden suurin homolehti QX valitsi helmikuussa 2017 gaalassaan Vuoden homo -palkinnon saajaksi tuolloin 16-vuotiaan tubettajan ja näyttelijän Tuure Boeliuksen, jonka Youtube-kanavalla on yli 141 000 seuraajaa. Valinnan taustalla vaikutti Boeliuksen rohkea esiintulo vuonna 2016 julkaisemalla videollaan, jolla hän kertoi avoimesti olevansa homo. QX-lehti perusteli valintaansa yhteiskunnallisesti merkittävänä tekona, sillä Boeliuksen suuri suosio ja esikuvan rooli etenkin nuorten keskuudessa voi antaa toivoa ja rohkeutta samojen asioiden kanssa kamppaileville henkilöille (QX 5.2.2017).

Boeliuksen saama titteli herätti runsaasti huomiota tiedotusvälineissä. Varsinainen kohu syntyi, kun perussuomalaisten kansanedustaja Jari Ronkainen julkaisi blogissaan nyttemmin jo poistetun tekstin, jossa hän paheksui alaikäisen valitsemista Vuoden homoksi ja vähemmistöseksuaalisuuden korostamista julkisuudessa. Ronkainen vetosi rikoslaissa määriteltyyn suojaikärajaan eli 16 vuoteen, ja perusteli tällä tavoin tunnustuksen olevan haitallinen Boeliukselle. Todellisuudessa Boelius oli valinnan aikaan jo täyttänyt 16 vuotta, joten Ronkaisen tiedot pohjautuivat tiedotusvälineissä kiertäneeseen virheelliseen tietoon, jonka mukaan Boelius olisi ollut iältään 15 vuotta Gay-gaalan aikaan. Väärästä tiedosta huolimatta Ronkainen teki myös lapsiasiainvaltuutetulle pyynnön selvittää, oliko QX-lehden toiminta hyväksyttävää.

Ronkaisen blogikirjoituksesta uutisoitiin useissa medioissa, ja myös Satakunnan Kansa -sanomalehti julkaisi *Tuure Boeliuksen valinta vuoden homoksi närkästyttää perussuomalaisten kansanedustajaa* -uutisen 4.2.2017 verkkosivuillaan. Uutinen keräsi yhteensä 25 kommenttia, joissa otettiin kantaa aiheeseen niin puolesta kuin vastaan. Tarkastelen tässä analyysissä kriittisen diskurssianalyysin keinoin, millaisia asenteita ja diskursseja näissä kommentteissa esiintyy. Koska kyseessä on yhteiskunnassa vallitsevia heteronormatiivisia käytänteitä murtava tapahtuma sekä melko raju julkinen kannanotto asiaan, on kiinnostavaa tutkia sitä, miten lukijoiden kommentit ilmentävät ja siten ylläpitävät tiettyjä diskursseja. Oletuksenani on, että kommentteista havaittavissa olevat diskurssit noudattavat samaa vastakkainasettelua heteronormatiivisuuden ja queer-ajattelun välillä, kuin mitä myös yhteiskunnallisessa keskustelussa on totuttu kuulemaan.

2 Diskurssit ja asenteet aineistossa

Kielenkäyttö ja meitä ympäröivä todellisuus ovat jatkuvasti vuorovaikutuksessa keskenään, sillä kieli muokkaa todellisuutta samalla kun todellisuus vaikuttaa kieleen (Fairclough 1997: 76). Tarkoitukseni on analysoida uutisen kommenttien kieltä diskurssianalyysin keinoin, joten diskurssien käsite on tarpeellista avata. Diskurssit, toisin sanoen tietyssä tilanteessa, ajassa ja paikassa esiintyvät kiteytyneet puhetavat, sisältävät erilaisia merkityksiä, joilla kielenkäyttäjät rakentavat ja jäsentävät maailmaa. Diskurssintutkimus pohjautuu M. A. K. Hallidayn systeemifunktionaaliseen kieliteoriaan, jonka mukaan kieli on sosiaalinen merkityksiä tuottava systeemi: kielenkäyttäjä tekee aina valinnan, joka luo merkityksen, kun hän käyttää kieltä. Siten kieli ei ole koskaan täysin objektiivista, vaan osoittaa kielenkäyttäjän suhtautumisen. (Luukka 2002: 98.)

Kieli on siis myös keino ilmaista asenteita ja näkemyksiä, ja uutisen kommentoijat ovat kommentoidessaan tehneet valintoja kielen komponenttien joukosta. Verkkokommentit tekstilajina voivat muistuttaa hyvin paljon mielipidekirjoituksia, joskin ne usein ovat rakenteeltaan lyhyempiä ja vähemmän jäsenneiltyjä. Kommentointi on useimmilla sivustoilla tehty hyvin vaivattomaksi matalan kynnyksen toiminnaksi, mikä osaltaan vaikuttaa myös nopeiden päähänpistojen ja harkitsemattomien mielipiteiden runsaaseen esiintyvyyteen. Esimerkiksi vihapuhe ilmiönä on suorastaan leimahtanut juuri verkkokommentoinnissa.

Diskurssianalyysissäni on myös queer-tutkimuksellisia piirteitä, sillä tarkastelen uutisen kommentteja tapahtumasta, jossa heteronormatiivisuus ja liberaali queer-henkisyys kohtaavat. Ennen lähempää tarkastelua olen jo havainnut näiden seikkojen pohjalta vahvaa näkemysten vastakkainasettelua tarkastelemassani aineistossa, mikä oli oletettavissa aiheen vuoksi. Vastakkaiset mielipiteet edustavat tiettyjä ideologioita, joita erityisesti kriittisellä diskurssintutkimuksella pyritään ikään kuin paljastamaan (Pietikäinen 2000: 192-193). On mielenkiintoista selvittää, millaisia asenteita ja diskursseja kommentit ilmentävät, ja millaisilla sanavalinnoilla niitä rakennetaan. Tavoitteenani on pohtia myös sitä, mitä löydetty diskurssit saattavat kertoa yhteiskuntamme tabuista, sillä pienetkin vivahteet kielenkäytön mikrotasossa rakentavat ja ovat vaikutuksessa yhteiskunnalliseen ja historialliseen makrotasoon ja toisin päin. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 18).

3 Tulokset

Havaitsin kommenteissa kaksi toisistaan hyvin poikkeavaa diskurssia, joiden voidaan katsoa myötäilevän uutisaiheeseen sisältyvää vastakkainasettelua. Nimesin havaitsemani diskurssit kannustusdiskurssiksi ja lapsen etu -diskurssiksi. Näiden kahden diskurssin lisäksi muutama kommentti ei mielestäni edustanut kumpaakaan diskurssia, vaan ne sisälsivät hieman erilaista retoriikkaa. Toisaalta näiden nimeämieni diskurssien ulkopuolelle jäävien kommenttien tarkempi tarkastelu voisi johtaa niiden kytkemiseen isompiin kokonaisuuksiin, mutta jätän ne huomioimatta niiden neutraaliuuteen sekä analyysini rajaukseen vedoten. Mielestäni kannustus- ja lapsen etu -diskurssihin keskittyminen avaa parhaiten jo valmiiksi olemassa olevaa vastakkainasettelun teemaa.

3.1 Kannustusdiskurssi

Uutisen yhteensä 25:stä kommentista kannustusdiskurssia edustaa yhteensä neljä kommenttia. Kannustusdiskurssille ominaista ovat nimenomaan Boeliuksen valintaa Vuoden homoksi kannustavat kommentit, jotka korostavat erityisesti Boeliuksen roolia esikuvana ja valinnan yhteiskunnallista edistyksellisyyttä.

- 1) Voi nyt herran jestas näitä huolestuneita setiä ja tätejä. **Ei tässä palkittu mistään seksuaalisesta teosta tai muutenkaan palkinnolla ole mitään tekoa seksin ja suojaikärajojen kanssa.** Se on tunnustus ihmiselle, joka on omalta osaltaan edistänyt suvaitsevaisuutta ja on hieno esikuva ja samastumisen kohde monelle nuorelle joka kamppailee oman seksuaalisen suuntautumisen kanssa ulostulosta.
- 2) **Sukupuolinen kanssakäyminen ja henkilökohtaisen suuntautumisen tiedostaminen ovat tyystin eri asioita.** Tämä nuori mies on käsittääkseni seurattu tubettaja ja siellä tullut ulos ”kaapistaan” ihan omasta tahdosta. Voisko tätä ajatella niin, että tämä esilletulo on rohkaiseva ja voimauttava monelle sellaiselle nuorelle, jolle oman suuntautumisen poikkeavuus on vaikea asia. Hetki sitten Homo sanaa käytettiin haukkumanimityksenä ja ikävä kyllä jotkut urpot tekee vieläkin niin, mutta näen positiivisena kehityksenä sen, että ei edes nuorten tarvitse enää niin paljon peitellä ja pelätä omaa suuntaumistaan. Tässä kohtaa ollaan onneksi menty eteenpäin.
- 3) **Tuuren kohdalla ei ole suojaikärajan alittavasta henkilöstä kyse. Tuure on ollut palkinnon saadessaan ja koko äänestysajan 16 vuotias. Miksi pitää edes miettiä suojaikärajaan tässä tilanteessa, kun kyseessä ei ole seksi alaikäisen kanssa?** Tämä palkinto on tullut siitä, että Tuure on ollut avoin ja esikuvana muille siitä, että meidän yhteiskunnassa voi olla sellainen kuin on ja siitä saa kertoa.

- 4) Tuure on hieno esikuva kaikille ihmisille sekä nuorille että vanhemmille siitä, että me voimme rohkeasti olla mitä olemme ja me voimme kertoa siitä muille. Hieno tunnustus aidosta videosta ja meni oikealle henkilölle. Onnea Tuure!

Oleellinen osa kannustusdiskurssia on Ronkaisen argumentoinnin kyseenalaistaminen: kommenteissa (lihavoidut kohdat 1, 2 ja 3) korostuu näkökulma, jonka mukaan suojaikäraja ja seksuaalinen kanssakäyminen ovat asioita, jotka eivät millään tavalla liity Boeliuksen palkitsemiseen tai hänen ulostuloonsa. Yhteistä näille kommenteille on hyvin toteava ja asiantunteva sävy. Lisäksi kommentissa (3) on tuotu esiin vahvistava argumentti Boeliuksen oikeasta iästä. Retorinen kysymys *Miksi pitää edes miettiä suojaikärajaan tässä tilanteessa, kun kyseessä ei ole seksi alaikäisen kanssa?* viittaa suoraan Ronkaiseen ja kyseenalaistaa hänen logiikkaansa.

Kaikissa kannustusdiskurssia tukevissa kommenteissa Boelius nähdään esikuvan roolissa (alleviivatut kohdat). Aiheen yhteiskunnallinen merkitys on tällä tavoin nostettu esiin. Kommentit myös eksplisiittisesti korostavat Boeliuksen valinnan olevan osoitus siitä, että kyseessä on edistysaskel niin nuorille kuin vanhemmillekin henkilöille, jotka kokevat syrjintää seksuaalivähemmistöön kuulumisen vuoksi. Boelius nähdään myös aktiivisena toimijana toiminnan kohteen sijaan; hän on esimerkiksi *omalta osaltaan edistänyt suvaitsevaisuutta* (1) ja *tullut ulos ”kaapistaan” ihan omasta tahdosta* (2). Boeliuksen nimitykset ovat hyvin neutraalissävyteisiä, sillä häntä kutsutaan tuttavallisesti hänen etunimellään. Muita nimityksiä ovat *ihminen* (1), *henkilö* (3 & 4) ja *nuori mies* (2). Erityisesti sanavalinnat *ihminen* ja *nuori mies* luovat kontekstissaan positiivisia konnotaatioita, sillä ne korostavat Boeliuksen inhimillisyyttä ja yhdenvertaisuutta.

Kaiken kaikkiaan positiivisuus on merkittävä piirre kannustusdiskurssissa, ja se näkyy myös sanavalinnoissa. Esimerkiksi adjektiivit *hieno*, *rohkeaseva*, *voimauttava* ja *aito* ovat sävyiltään hyvin myönteisiä. Myös suora onnentoivotus *Onnea Tuure!* lisää myönteistä kuvaa diskurssista ja kommentoijista sen takana: he haluavat Boeliukselle vain hyvää.

3.2 Lapsen etu -diskurssi

Toinen voimakas kommenteissa havaitsemani diskurssi korostaa Boeliuksen valintaa epäeettisenä ja Ronkaisen reaktiota sopivana. Lapsen etu -diskurssia vahvistavia kommentteja oli yhteensä seitsemän.

- 5) Miksi tällainen titteli yleensäkin pitää antaa. **Enemmän kuin minkäänlaista hyötyä, on siitä varmaan haittaa hänelle. Ehkä ei vuosien tai vuosikymmenien kuluttua tunnukaan hyvältä se että muistetaan seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Elämän varrella moni asia muuttuu ja avautuminen koko maailmalle ei ehkä tunnukaan enää hyvältä.**
- 6) Aivan samaa mieltä Ronkaisen kanssa. **Miksi alaikäinen nuori poika, vielä varmaan omaa itseään etsivä valitaan kyseisellä tittelillä?** Jotain rotia pitää olla, aikuisten ja lasten kisat erikseen!!
- 7) Kyllä se kuuluisuus on jotenkin haettava, vaikka jo alaikäisenä. Tuntuu vaan jotenkin niin väärältä, kun sentään kyse lapsesta. Kansanedustaja täysin oikeilla jäljillä, siitä pisteet hänelle.
- 8) Maailma on mennyt ihan hulluksi, kun lapsi valitaan vuoden homoksi. Kenen on vastuu? **Tästä voi myöhemmin olla lapselle paljon harmia ja haittaa.**
- 9) Mitä ihmettä voi liikkua aikuisten gay-aktiivien korvienvälissä myöntäessään lapselle tällaisen tittelin? Harkinta on pahasti pettänyt. Persun kommentit ovat enemmän kuin paikallaan.
- 10) Aivan samaa mieltä kansanedustajan kanssa. Seksuaalinen suuntautuminen on jokaisen henkilökohtainen asia, mutta kyseessä on todellakin alaikäinen henkilö.
- 11) Samaa mieltä, ei ole hyvän maun mukaista käsitellä lapsen seksuaalisuutta mediassa näin laajalti.

Kommenteista vahvasti esiin nouseva piirre on paheksuva ja huolestunut sävy, joka syntyy esimerkiksi Boeliuksen alaikäisyyden korostamisesta. Toisin kuin kannustusdiskurssissa, nimitetään Boeliusta toistuvasti *alaikäiseksi* ja *lapseksi* (alleviivatut kohdat). Kontrasti aikuisten ja lasten maailman välillä on valmis, sillä tällä tavoin kommentit tulevat ikään kuin aikuisen suusta. Kuten olen nimennyt diskurssin, yritetään siinä mielestäni huolehtia lapsen edusta. Lapsi nähdään *omaa itseään etsivänä* (6). Kommentti (5) tukee tätä kuvausta, sillä se on sävyiltään neuvova ja huolehtiva. Kommentissa vedotaan sellaiseen elämäkokemukseen ja itsetuntemukseen, jonka ihminen vasta vuosikymmenten päästä voi saavuttaa.

Lapsen etu -diskurssia tukevat kommentit korostavat Boeliuksen valintaa tapahtumana, jossa *aikuisten harkintakyky on pettänyt* (9) ja joka voi aiheuttaa Boeliukselle *paljon harmia ja haittaa* (8). Boelius kuvataan siis ennemminkin toiminnan kohteena kuin itse toimijana. Boeliuksen toimintaa kuvataan ainoastaan kommentissa (7), jossa kyseenalaistetaan Boeliuksen tarkoitusperiä: ikään kuin hän kuuluisuuden toivossa olisi halunnut kertoa suuntautumisestaan.

Omiin tunteisiin vetoaminen ja mielipiteen eksplisiittinen ilmaisu toistuvat kommenteissa (6, 7, 10 & 11). Mielenkiintoista on, ettei suojaikärajaa mainita ollenkaan, vaan sen sijaan

kommenteissa osoitetaan tukea ja ymmärrystä Ronkaiselle. Näiden lisäksi muutama kiinnostava ristiriita esiintyy kommenteissa (10 & 11): *Seksuaalinen suuntautuminen on jokaisen henkilökohtainen asia, mutta kyseessä on todellakin alaikäinen henkilö.* Kommentin sivulause kumoaa päälauseen toteamuksen jokaisen henkilökohtaisesta asiasta, koska kyse on alaikäisestä. Kommentin sävy on holhoava ja vahvistaa diskurssin luonnetta, jonka mukaan aikuisten tulisi turvata ja varmistaa, etteivät lapset tekisi mitään peruuttamatonta ja haitallista. Toinen kiinnostava kommentti (11) korostaa samansuuntaista ideologiaa kuin Ronkaisella, mutta asettaa Boeliuksen uhrin asemaan; hänet kuvataan ikään kuin median uhrina ja siten, ettei hänellä itsellään olisi mitään vaikutusvaltaa esille olevaan aiheeseen.

4 Johtopäätökset

Havaitsemani diskurssit ovat oletetusti linjassa uutisen vastakkaisten näkemysten kanssa: Boeliuksen valintaa Vuoden homoksi tukee kannustusdiskurssi, kun taas lapsen etu -diskurssi myötäilee kansanedustaja Ronkaisen näkemystä. Kumpaankin diskurssiin kuuluu vastakkaisen puolen voimakas kyseenalaistaminen ja suorastaan paheksuminen, jossa vedotaan niin järkeen kuin tunteisiin.

Olenneimmat erot diskurssien välillä ovat suhtautumisessa itse Boeliukseen ja Ronkaisen reaktioon. Ronkainen perusteli kantaansa vedoten suojaikärajaan, joka automaattisesti suuntasi huomion Boeliuksen ikään. Ikä tuntuukin olevan yksi voimakkaimmista asenteisiin vaikuttavista tekijöistä etenkin lapsen etu -diskurssissa. *Lapsi* -sanan merkitykseen liitetään usein avuttomuus ja huoltajasta riippuvaisuus, minkä kommentoijat ovat tuoneet joko tietoisesti tai tiedostamatta esille kutsuessaan Boeliusta *lapseksi*. Myös Boeliuksen toiminnan häivyttäminen vahvistaa negatiivista mielikuvia median ja aikuisten hyväksikäyttämästä henkilöstä, vaikka todellisuudessa Boelius on itse ollut hyvin aktiivisesti mukana vaikuttamassa seksuaalivähemmistöjen näkyvyyteen. Vaikka ikä on toisessa diskurssissa nostettu esiin ongelmallisena, voidaan se nähdä myös positiivisena tekijänä ja vahvuutena, kuten QX valintaansa myös perusteli.

Kannustusdiskurssille ominaista on suojaikärajaan vetoamista kyseenalaistava sävy. Diskurssit, kuten kielenkäyttö aina, ovat vuorovaikutuksessa keskenään – ja niin myös kannustusdiskurssi tuo näkyväksi ongelman, joka vastakkaisessa lapsen etu -diskurssissa ei suinkaan nähdä ongelmana. Lapsen etu -diskurssi sisältää implisiittisen oletuksen siitä, että seksuaalinen kanssakäyminen nähdään ensisijaisena seksuaalivähemmistöjen määrittäjänä.

Tällainen yksipuolinen suhtautuminen viestittää heteronormatiivisuudesta ja kykenemättömyydestä nähdä ja ymmärtää identiteetin kokonaisuus. Ronkainen on näkemyksessään yhdistänyt kaksi asiaa, jotka eivät mitenkään liity toisiinsa, sillä Boeliuksen palkitsemisessa ei ollut kyse seksistä.

On tärkeää kuitenkin huomata, ettei homoseksuaalisuutta tuomita kirjaimellisesti, vaikka lapsen etu -diskurssi onkin hyvin heteronormatiivinen. Diskurssin voimakas suhtautuminen on naamioitu kommenttien huolehtivan sävyn taakse, joka näennäisesti voi vaikuttaa enemmän maltillisemmalta. Ehkäpä näennäisyyden huippua edustavat juuri kommentit (10 & 11), jotka itsessään herättävät kysymyksiä siitä, olisiko reaktio samanlainen, jos kyseessä olisikin alaikäinen palkittu hetero. Toisin sanoen seksuaalinen suuntautuminen on diskurssin mukaan jokaisen henkilökohtainen asia siihen pisteeseen asti, kunnes kyseessä on alaikäinen seksuaalivähemmistöön kuuluva henkilö, tai lapsen seksuaalisuuden käsittely julkisuudessa ei ole niin paheksuttavaa, jos se on yleisimpiä normeja noudattavaa. Mielestäni on siis tarpeellista pohtia sitä, onko lapsen etu -diskurssin taustalla aito Boeliuksen iästä, vai onko kyseessä ennemminkin hänen seksuaalisen suuntautumisensa syrjintä. Oman näkemykseni mukaan Boeliuksen valinta ja hänen ikänsä on tarjonnut tiettyä ideologiaa noudattaville henkilöille tilaisuuden ilmaista paheksuntaansa, joka todellisuudessa kohdistuu seksuaalivähemmistöihin yleensä. Homouden julkinen tunnustaminen nähdään vahvasti negatiivisena, josta voi helposti päätellä ylipäätään seksuaalivähemmistöön kuulumisen olevan huono asia diskurssia noudattaville kommentoijille. Kommenttien takaa paljastuva ideologia on siis kaiken kaikkiaan hyvin heteronormatiivista ja jopa homofobista.

Vaikka analyysini aineisto oli melko pieni, voi kommenteista tehdä johtopäätöksen kahden diskurssin olemassaolosta. Seksuaalivähemmistöön kuulumisen tunnustaminen ja sen nostaminen esiin tuntuu olevan monille suomalaisille edelleenkin tabu, jota etenkin Boelius nuorena ja suosittuna henkilönä voi rikkoa.

Lähteet

Fairclough, Norman 1997: Miten media puhuu. Suomentaneet Virpi Blom & Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.

Luukka, Minna-Riitta 2002: M.A.K. Hallidayn systeemis-funktionaalinen kielitiede. – Hannele Dufva & Mika Lähteenmäki (toim.), Kielentutkimuksen klassikoita s. 89 –123. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän Yliopisto.

Montell, Sami 2017: Perussuomalainen kansanedustaja paheksuu Tuuren nimeämistä vuoden homoksi. – *QX* 5.2.2017 <https://www.qx.fi/politiikka/233189/perussuomalainen-kansanedustaja-paheksuu-tuuren-nimeamista-vuoden-homoksi/> luettu 9.5.2018

Mäntynen, Anne & Pietikäinen, Sari 2009: Kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino.

Muurinen, Sakari 2017: Tuure Boeliuksen valinta vuoden homoksi narkästyttää perussuomalaisten kansanedustajaa. – *Satakunnan kansa* 4.2.2017 <https://www.satakunnankansa.fi/kotimaa/tuure-boeliuksen-valinta-vuoden-homoksi-narkastyttaa-perussuomalaisten-kansanedustajaa-14064400/> luettu 13.5. 2018

Pietikäinen, Sari 2000: Kriittinen diskurssintutkimus. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö*. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä 2 s. 191-218. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto.